

**Tractatvs De Præventionē Iudiciali [!], Sev De
Contentione Iurisdictionvm**

Tonduti, Pierre François de

Lvgdvni, M.DC.LXXIII.

Capvt XLIX. De Præuentione factâ per Iudicem incompetentem, veluti
laïcum in causa Clerici rei, aut per Iudicem prorogatum habentem
iurisdictionem prorogabilem, & quando prorogatio fieri possit. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98370](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98370)

hoc casu, utrum sicut potest exercere iurisdictionem, & iudicandi habet potestatem, ita & habeat facultatem praeueniendi causas aduersus Episcopum à quo licentiam vel petiit, vel obtinuit. Veluti si concurrat ipse Episcopus requirens tanquam Ordinarius ratione loci originis, cum requisico & licentiam concedente, qui sit Ordinarius delinquentis ratione domicilij, vel d. licti in casibus in quibus inter eos locum esse praeuentioni supra ostendimus suo loco, vel si agatur de delictis mixti fori, aut aliis in casibus in quibus praeuentioni locus est inter plures Iudices.

In hac questione Doctores sunt varij. Nam aliqui existimant Episcopum in casu illo speciali, posse quidem iurisdictionem in subditos exercere, sed tamen vti non posse praeuentione in praeiudicium alterius Episcopi de licentia concedenda rogati, veluti si subditus Episcopi expulsi ratione originis vel domicilij, commississet delictum in loco subdito Episcopo rogato de licentia ad quem confugit expulsi. Hoc autem casu euidenter esset praeiudicium Episcopi rogati de licentia, quia si expulsi fuisset intra suam Diocesim, non tam cito sciuisset delictum fuisset commissum, & sic alium Episcopum praeuenire non potuisset. His non obstantibus alij DD. communiter tenent contrarium, scilicet posse hunc Episcopum alienigenam praeuenire. Quia quod citius hic Episcopus sciuerit, aut nesciuerit, delictum fuisset commissum, non debet attendi, cum hoc sit quiddam aduentitium & accidentale. Ideo sicut Episcopus cognoscere potest & iurisdictionem in aliena Diocesi exercere, saltem petita licentia licet non obtenta, ita & potest praeuenire causas quae praeuentioni, ex earum natura supponuntur. Ita docet Ioan. de Imol. in dicta Clement. unica. de foro compet. n. 36. & videtur hanc sententiam sequi Ancharanus post Ioannem de Lignano in dicta Clement. unica. n. m. secundo, & alij quos citat & sequitur Socin. in c. propositi, in secundo membr. q. 7. in princip.

Supradicta omnia intelligenda sunt de actibus contentiosis iurisdictionis, nam quoad actus iurisdictionis voluntariae certum est, Episcopum etiam non expulsum posse illos in aliena Diocesi exercere: Gratian. discept. forens. cap. i. 27. n. m. 7. Ideo Episcopus quamvis intra alterius Diocesim existens, beneficia conferre potest, cum ille sit actus voluntariae iurisdictionis, ut dixi in meis questionibus beneficiaribus, parte 2. cap. 3. §. 7. n. m. 7. Immo & in aliena iurisdictione seu Diocesi, consentiente Episcopo illius potest alius Episcopus etiam contentiosas exercere iurisdictionem: Abb. in cap. nouit. column. 1. in finem. 4. n. m. Quid autem sit extra. De offic. legati.

Ita tamen ut ex eo non fiat praeiudicium subditis ipsius Episcopi licentiam petentis, qui non poterunt inuiti iudicari in aliena Diocesi. Et per consequens si ad talem Diocesim (extra tamen casum expulsiōnis, de quo in dicta Clement. unica. de foro compet.) fuerint citati, non erit illis reuocandis causa praeuentionis ab eorum Episcopo, quia talis citatio non arctat illos ad comparandum si comparere recusent. Et hoc procedit quamvis in citatione exprimeretur quod Episcopus illius loci concessit illi licentiam procedendi ad actus contentiosae iurisdictionis intra eius Diocesim, ut post Socin. in tract. de citatione. ar. 18. question. 2. per totam, ostendit Gratian. cap. 127. n. m. 10.

Sed nec ipsi Episcopo consentiente fiet praeiudicium quominus hunc Episcopum rogantem praeuenire possit. Quia concedendo illi facultatem cognoscendi de causis in sua propria Diocesi non censetur consensum contra seipsum, & in sui praeiudicium

praestitisse, praesertim cum in dubio omnis concessio iurisdictionis censetur facta cumulatiue, & non priuatiue: Burat. dec. 922. n. 4. & 5.

Quae autem de Episcopo expulso dicta sunt, intelligenda sunt, ut locum habeant, quando ipse Episcopus intra suam Diocesim iurisdictionem nec per se, nec per alios exercere potest, si enim intra propriam Diocesim saltem per alium iurisdictionem exercere, & iustitiam facere posset, non esset illi licitum inuito alienae Dioceseos Episcopo in ea iudicare & causas cognoscere: Text. est in dicta Clement. unica. in illis verbis, Per se vel per alium iurisdictionem inibi exercere. Et ibidem Gloss. in verbo, per alium.

Idem dicendum est, si cum Episcopus esset in possessione suae iurisdictionis Episcopalis, postea veniens, non fuit ad Episcopatum admissus, tunc enim in aliena Diocesi iurisdictionem contentiosam exercere posset, eodem modo, quo de Episcopo expulso mox dictum est: Vgolin. de Episc. cap. 4. §. 14. n. m. 4. vers. Secundo. Post Gardin. Zabarel. in d. Clement. unica. de foro compet.

C. A P V T XLIX.

ARGVMENTVM.

De Praeuentione facta per Iudicem incompetentem, veluti laicum in causa Clerici rei, aut per Iudicem prorogatum habentem iurisdictionem prorogabilem, & quando prorogatio fieri possit. Praeuentionem per Iudicem prorogatum non fieri per citationem solam, sed praeterea requiri, ut is qui citatus est, fuerit etiam exclusus à propositione exceptionum declinatoriarum. Et ex quibus reus tacite ab istis exceptionibus censetur exclusus, quamvis nullis sibi assignatis dilationibus, ad effectum causae praeuentionis. De submissione facta alienis Curiis in praeiudicium iurisdictionis ordinariae.

S V M M A R I V M.

1. Praeuentioni nunquam oritur, quando negotium non est de iurisdictione cognitionali Iudicis, qui praeuenire praetendit.
2. Intellige ut hoc procedat, quando notorium est, Iudicem qui vult praeuenire, nullam in illa causa habere iurisdictionem, veluti si Iudex laicus veller praeuenire quando reus est Clericus.
3. Prorogari non potest iurdictio illius, qui nullam habet funditus, etiam si partes in illam consentiant.
4. Non dicitur funditus carere iurisdictione, qui illam habet super certis personis, vel in certis causis.
5. Iurdictio separati territorij, prorogabilis est.
6. Limita, ut hoc non procedat, quando agitur de sendo: quia in praeiudicium Domini, non fit prorogatio.

Et reprobandur DD. contrarium tenentes.

Subditi possunt se submittere omnibus curiis etiam extraneis in praeiudicium Curiae Domini iurisdictionis.

G g

Etionalis. Et quid circa huiusmodi submissiones omnibus Curis seruetur in Gallia.

Sed cessante submissione, Domini iurisdictionales possunt petere remissionem causarum ordinariarum ad suas Curias.

- 7 *In actibus contentiosa iurisdictionis, præuentione fit per solam citationem effectum sortitam, sed in voluntaria iurisdictione sufficit interpellatio extraiudicialis.*
- 8 *In Iudice prorogato, ut inducatur præuentione, necesse est firmatam esse illius iurisdictionem per exclusionem rei à propositione exceptionum declinatoriarum.*
- 9 *Per simplicem comparitionem ad deliberandum non fit prorogatio iurisdictionis.*
- 10 *Prorogatio iurisdictionis fieri etiam potest tacite, veluti opponendo exceptiones merita causæ concernentes.*

Vivs capitis resolutiones versantur circa iurisdictionem prorogatam, dum quæritur utrum eodem modo Iudex, qui erat aliquin incompetens, tamen ex partium prorogatione competens effectus est, possit uti præuentione aduersus ordinarium Iudicem vigore suæ iurisdictionis ex prorogatione quæsitæ.

Prima igitur in hac quæstione conclusio est, prorogationem, & per consequens præuentionem, nunquam suffragari Iudici, nisi agatur de rebus quæ sunt in cognitionali eius iurisdictione, l. 1. c. 2. C. si à non compet. ind. fuerit appell. ubi ratio hæc assignatur, quia quæcunque à Iudice prorsus incompetente fiunt, nulla sunt, & inuálida, & ideo sine appellatione subiacent rescissioni. Si igitur nulla sint, nullum inducunt effectum præuentionis, cap. ea quæ 26. de reg. iur. in 6. Ea quæ sunt à Iudice, si ad eius non spectant officium, viribus non subsistunt. Nec valet citatio facta à Iudice incompetenti, nullumque producit effectum, quamuis executioni fuerit demandata: Burat. decis. 164. numero 9.

- 1 *Intellige, ut hoc procedat, quando notoriè constat, Iudicem citantem, aut in causâ procedere volentem, nullam funditus habere iurisdictionem, veluti si Iudex laicus vellet præuenire causam, quæ mouetur contra Clericum reum & possessorem, tunc enim cum notoria sit illius Iudicis incompetencia, tota illius processura nulla est, & effectum præuentionis non habet. Et habetur in Clement. fin. ut lue pend. ubi inter cætera, ad hoc ut litis pendencia inducatur; necesse est ut citatio emanauerit à Iudice competenti, Clericus enim sine proprii Episcopi licentia, non solum Iudicis laici, sed nec alterius cuiuscunque iurisdictionem prorogare potest. Ideo quamvis citatio facta fuisset per alium Iudicem contra Clericum, non oritur ex ea præuentione in præiudicium curiæ Episcopalis, Gloss. in l. 1. ff. de ind. textus est in c. significasti 18. de foro compet. ubi multum laborant DD. & maximè Barbof. num. 1. & 8. in assignanda ratione differentie inter Clericum, & laicum, ut hic sine proprii Iudicis consensu alienam possit prorogare iurisdictionem, Clericus autem alterius Iudicis quantumvis Ecclesiastici iurisdictioni, sine Episcopi sui consensu se supponere non possit. Tandemque veram rationem ex speciali Sacrorum Canonum constitutione petendam esse censet: quod & verum est. Quomodo autem Clericus alterius Iudicis Ecclesiastici iurisdictionem possit tacite prorogare delinquendo, vel contrahendo, explicat de Grassi,*

de effectibus Clericatus, effectum 1. numero sexagesimo sexto.

Secunda conclusio. Iurisdicção illius Iudicis qui nullam funditus habet, prorogabilis non est, etiam si expressus accedat partium consensus. Cum enim iurisdicção publici iuris sit, non potest ex partium consensu dependere, ut illi iurisdicção nem tribuant, qui nullam habet omnino: l. 1. princip. C. de iurisd. omn. iudic. Castrenf. in l. 1. Cod. ubi de crim. agi oporteat. Barbof. ad leg. 1. numero 20. ff. de iudic. Qui enim iurisdicçãoem generaliter habet, licet eam non habeat respectu certarum personarum, vel in certis casibus, ille funditus iurisdicçãoem habere dicitur. Sed qui nullam omnino iurisdicçãoem habet, caret fundamento prorogationis, quia quod non est, prorogari non potest. Et iurisdicção prorogata, eadem est cum prima, illamque non alterat, sed extendit: Salgad. de Regia protect. parte 3. capite secundo, numero 28. per text. in l. meminisse ff. de offic. Pro cons. & Legati. Unde mirum non est, si iurisdicção etiam diuersi & separati territorij prorogari possit, Vant. de nullis. ex defectu iurisd. ordin. numero 100. Marant. in spec. parte 4. distict. 12. num. tertio, in principio. Idque etiam in præiudicium Domini iurisdictionalis, dummodo non agatur de feudo, quia si de eo ageretur, non posset prorogatio fieri in præiudicium ipsius Domini: Maranta, loc. cit. num. 25. Socin. Senior. consil. 87. numero 2. volum. 3. Gaill. lib. 1. obseruat. 40. num. 1. & 9. Alex. in l. 1. §. & post operis, num. 20. ff. de noui oper. nunciat. & ibidem las. num. 13. Capyc. de ci. 9. num. 8. sub distinctionibus & limitationibus relatis per Marant. Socin. Gaill. & alios mox allegatos, Et ita conciliantur diuersæ Doctorum sententiæ, & soluitur nodus ille, quem se non posse extricare dixit Galerat. de renunciat. p. 2. cap. 14. n. 4. & 5. pro ut resoluit Barbof. in l. 1. ff. de iudic. in 3. art. n. 152. & 156. & post eum Capibanc. de iure Baron. pragmatic. 8. parte 3. num. 122. Quod procedit (ut dictum est) quando mouetur controversia super feudo, vel illius iuribus: nam si super alia causa non respiciendo feudum lis moueretur, admittenda esset prorogatio: ut notat ibidem Barbof. n. 157.

Sed tamen hic subsistendum esse rectè monet Carleual. in tract. de Iudic. tom. 1. disput. 2. quest. 8. num. 1095. quia si Vassalli subiecti feudatariis secundum nudum vsum iurisdictionis, qui nihil habent à Baronibus quibus subdantur, sed dumtaxat subiacent nudæ illorum iurisdictioni, possent prorogare iurisdictionem aliorum Iudicum sine consensu Dominorum; sequeretur, Barones, seu Dominos iurisdictionales non posse petere remissionem causarum ad suas Curias; cum tamen quotidie videamus ipsos Barones instare ad remissionem causarum ad sua tribunalia ordinaria, in qua petitione Dominos iurisdictionales fundatos esse testantur infiniti DD. quos citat ad longum Carleual. loco cit. num. 1096.

His tamen non obstantibus, ego persisto in mea sententia, cum passim videamus causas, ratione illorum, qui se submiserunt & obligauerunt omnibus Curis, tractari coram quibuscunque Iudicibus; veluti in præfenti ciuitate coram Vicegerente, qui est locumtenens Auditoris Cameræ, vel coram Auditore Legationis, ratione cuius submissionis & obligationis ad omnes Curias, Domini feudatarij non possunt neque solent petere remissionem causarum ad sua tribunalia: submisso autem, seu obligatio ad certas Curias, & prorogatio iurisdictionis, à pari procedunt: ut dicit Guid. Pap. decis. 370. ita tamen

tamen ut generalis obligatio ad omnes Curias, intelligi debeat de Curiis iudicum competentium; ex traditis per Gratian. *discept.* 875. *num.* 34. Rot. Genueu. *decis.* 6. *n.* 4. & propterea si subditus Summi Pontificis simpliciter se obligaverit & submitterit omnibus Curiis, non comprehenduntur Curie incompetentes, quia omnis obligatio strictam recipit interpretationem, & nihil comprehendit nisi quod expressum fuit: Rota *decis.* 55. *num.* 1. *p.* 1. *recent.* nominatim in terminis submissionis, tradit Rota Genueu. *decis.* 23. *num.* 3. ubi dicitur, quod cum submitto de sui natura sit odiosa, strictam debet recipere interpretationem, & restringi ad casus expressos. Sic quando debitor se submitit Curiis Regiis, non potest peti executio in Curiis Pontificiis, maxime stante Statuto Avenionensi, quod concedit executionem instrumentis dumtaxat secundum vires & tenores illorum: In Gallia vero adsunt speciales constitutiones, quibus cauetur, non obstantibus obligationibus etiam sub sigillo Regio factis, causas in prima instantia remittendas esse ad suos Iudices Ordinarios; ut optime explicat Bacquet *des droits de Justice*, cap. 8. *numero* 5. 6. & 7. præsertim cum agitur de præiudicio feudatarii iurisdictionem habentis: ut notat Bacquet *loc. cit.* nec non Ferrer. *in addit. ad Guid. Papæ* *decis.* 77. Et de hoc adeit expressa Regis Ordinatio inter re collectas per Anton. Fontanon. *tom.* 1. *fol.* 196. *art.* 10. & 11. *sub die* 13. *Junij* 1559. cum verificatione in Parlamento Parisiensi *die* 30. *Julij* 1560.

Cum itaque talis sit communis observantia, ut debitores possint se submittere omnibus Curiis, etiam in præiudicium iurisdictionis ordinariæ, dictaque submitto vim habeat prorogationis & consensus in alienam iurisdictionem, ut mox dictum fuit, sequitur, subditos in causis, in quibus non agitur de interesse feudi, seu dominij directi, posse prorogare iurisdictionem alieni iudicis.

Sed hoc casu negari non potest, quin Dominus iurisdictionalis petere possit remissionem causæ ordinariæ, & in qua non agitur de submitto ad suum tribunal ordinarium, à quo regulariter nemo debet avocari in prima instantia; tum ex dispositione iuris, tum ex privilegiis Civitatis Avenionensis, nec non Comitatus Venaisini, quibus conceditur, ut nemo in prima instantia coram aliis; quam coram suis Iudicibus ordinariis conveniri possit; cui privilegio in favorem publicum introducto renunciari non potest: ut inter ceteros probat Gail. *lib.* 1. *observat.* 40. *n.* 8. & sequent. & faciunt notata per Galerati de *renunciat.* *centur.* 2. *c.* 140. *n.* 16. *vers.* quia ratione.

7 Tertia conclusio est. Quod licet alias sæpe dictum per nos fuerit, & sit verissimum; quod per solam citationem executioni demandatam & effectum sortitam, oritur præventio iurisdictionis & cognitionis causæ, ut dictum est nominatim, *parte* 1. *cap.* 9. *num.* 1. & sequentibus, idque in actibus contentiosæ iurisdictionis, cum ex solâ interpellatione in actibus voluntariæ iurisdictionis nascatur præventio, tal. *in l.* si pluribus, *n.* 26. *ff.* de leg. 1. & Mascard. *conclus.* 1232. *n.* 14.

8 Tamen quando agitur de Iudice, qui non esset ex se competens, nisi mediante iurisdictionis prorogatione, causâ coram illo præventa non dicitur, nisi postquam reus coram huiusmodi Iudice citatus, fuit exclusus à suarum exceptionum declinatoriarum propositione. Hec conclusio colligitur ex notariis per Bart. *in l.* ubi acceptam, *num.* 3. *ff.* de iudic. Qui hoc probat per text. *in l.* non videtur, 33. *ff.*

9 *cod. tit.* ubi per simplicem comparitionem rei co-

ram Iudice citante, ad fines petendi, ut sibi genus actionis, vel copia libelli edatur, seu ad fines de liberandi, non videtur quis in iurisdictionem illius Iudicis consensisse. Vnde potest colligi, quod non potest prætendi quod causâ fuerit præventa per Iudicem incompetentem, habentem iurisdictionem prorogabilem, donec pars cui competit exceptio declinatoria fori, tacite vel expresse consenserit in iurisdictionem illius; & veluti si coram Iudice incompetenti de cuius mandato sit citatio, opponat aliquam exceptionem contra personam actoris, vel contra libellum ipsius, aut aliam concernentem merita causæ, hoc enim casu inductus esset tacitus consensus in iurisdictionem: Vnde non immerito dixit Bart. *in d. l.* non videtur, hoc in praxi observandum esse, quod antequam de meritis causæ aliquid dicatur, prima exceptio fori declinatoria opponatur, Menoch. *lib.* 2. *presumpt.* 19. *num.* 6. DD. *in cap. inter Monasterium* 20. & ibi Felin. *num.* 4. de re iudicat. & in *l.* si conuenerit *ff.* de iurisd. omn. iudicum.

CAPUT L.

ARGUMENTVM.

Præventio utrum producat ex processu Iudicis, motu proprio & sine partis requisitione facta, saltem in casibus in quibus de iure vel consuetudine motu proprio & ex officio procedere potest. In casibus in quibus Iudex non potest procedere ex officio, sic procedendo, nullam adesse ex eo præventionem. Si Iudex procedat per Inquisitionem, utrum pars querelans superueniens ligetur præventionem coram ipso factâ. Citationem ad inducendam præventionem requiri etiam in casibus, in quibus Iudex potest procedere ex officio. Citatio realis utrum præualeat verbali; & quomodo; ac quibus concurrentibus.

SUMMARIUM.

- 1 Ut præventio oriatur ex citatione, necesse est citationem illam fuisse factam ad petitionem partis, & non ex officio iudicis.
- 2 Presumendum est in dubio, citationem factam fuisse ad instantiam partis, si apud acta constet de illius relatione.
- 3 Iudex locum partis obtinet in casibus in quibus potest ex officio procedere. Et qui sint illi casus? Remissus.
- 4 Iudex in quibuscunque delictis, tam publicis quam privatis, de generali consuetudine, ex officio procedere potest.
- 5 Iudex procedens ex officio spernere debet affectatam rei coram alio Iudice comparitionem.
- 6 In casibus in quibus Iudex non potest procedere ex officio, non potest impedire prorogationem iurisdictionis coram alio Iudice factam.
- 7 Quando reus affectans præventionem, non fuit, ut dicebatur punitus, Iudex ordinarius condignam potest penam imponere.

8 Formata